

Granskning av intäktprocessen

Rapportutkast

Region Jönköpings län

KPMG AB

2024-03-20

Antal sidor 30

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
2	Bakgrund	4
2.1	Syfte, revisionsfrågor och avgränsning	4
2.2	Revisionskriterier	4
2.3	Metod	4
3	Resultat av granskningen	5
3.1	Organisation	5
3.2	Övergripande styrning, uppföljning och intern kontroll	5
3.3	Regionens intäktsflöden	6
3.4	Skatteintäkter, generella statsbidrag och riktade statsbidrag	8
3.5	Patientavgifter och försäljning av vård inom hälso- och sjukvården	11
3.6	Patientavgifter och andra intäkter inom tandvården	15
3.7	Biljettintäkter inom kollektivtrafiken	20
4	Samlad bedömning och rekommendationer	27
5	Bilaga 1 – Flödesschema: Fakturor inom hälso- och sjukvården	29

1 Sammanfattning

KPMG har av Region Jönköpings läns revisorer fått i uppdrag att granska regionens intäktsprocess.

Syftet med granskningen har varit att bedöma om det finns en tillräcklig intern styrning och kontroll avseende intäkter. Granskningen har inriktats mot processer för de större intäktsflödena.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att det delvis finns en tillräcklig intern styrning och kontroll avseende intäkter.

De största intäktsflödena i regionen är skatteintäkter, olika typer av statsbidrag, biljettintäkter inom kollektivtrafiken, försäljning av hälso- och sjukvård, patientavgifter inom öppenvården samt inom tandvården. I dokumentet *Bokslutsansvisningar 2023*¹ har Regionledningskontoret beskrivit regler och direktiv för hur bland annat intäkter och kostnader ska redovisas med utgångspunkt i lagstiftning. Därtill kan vi konstatera att det finns tydliga dokumenterade rutiner för hantering, bokföring och kontroll av flera av intäktsflödena, men att det inom vissa processer saknas dokumenterade rutiner, i synnerhet för hanteringen av skatteintäkter. Vi bedömer att dessa processer bör finnas dokumenterade för att säkerställa korrekt redovisning och att väsentliga avstämningar genomförs på korrekt sätt.

Inom ramen för granskningen har olika stickprovskontroller gjorts av verksamheternas egna avstämningar/kontroller. Vi har i dessa genomgångar inte funnit några avvikelser som inte redan uppmärksammats i verksamhetens egen kontroll och vi bedömer att de avstämningar som görs i sig är fungerande. Vi noterar att det i de nuvarande rutinerna för kontroller av skatteintäkter samt biljettintäkter inom kollektivtrafiken saknas spårbarhet i vem som utfört avstämningen. Det finns inte heller någon attest eller motsvarande av att annan person än den som gjort avstämningen kontrollerat riktigheten, dvs. att avstämningen är gjord på korrekt sätt. Detta bedömer vi är en viktig del i att säkerställa att manuella fel identifieras och att korrekta intäkter erhålls i rätt tid.

Enligt *Reglemente för intern styrning och kontroll* ska regionstyrelsen och nämnderna upprätta en årlig kontrollplan som bland annat ska syfta till att säkerställa rättvisande och tillförlitlig redovisning och information om verksamheten. Vid genomgång av internkontrollplaner för år 2023 för regionstyrelsen och de nämnder som berörs av granskningen, framgår inget specifikt kontrollmoment kopplat till intäktsprocessen. Vi bedömer att risker inom redovisning och hantering av intäkter med fördel kan analyseras för att bedöma hur den interna kontrollen inom området bör utformas i förhållande till riskerna.

I det följande redovisas våra bedömningar och rekommendationer kopplat till revisionsfrågorna.

Revisionsfråga	Bedömning: Delvis	Rekommendationer
----------------	-------------------	------------------

¹ Regionledningskontoret, 2023-12-05

<p>Finns dokumenterade rutiner för hantering av samtliga väsentliga intäktslag?</p>	<p>För flera av de intäktsflödena som ingått i granskningen finns tydliga dokumenterade rutiner för hur hantering, bokföring och kontroller ska ske. För vissa delar konstaterar vi dock att det saknas dokumenterade rutiner. För att säkerställa korrekt redovisning och intäktshantering bedömer vi att samtliga processer bör finnas dokumenterade.</p>	<ul style="list-style-type: none"> — Tillse att dokumenterade rutiner för samtliga moment och kontroller inom intäktshanteringen för berörda intäktsflöden tas fram, samt att befintliga dokumenterade rutiner är aktuella. — Tillse att avstämningar och kontroller av skatteintäkter dokumenteras.
Revisionsfråga	Bedömning: I allt väsentligt	Rekommendationer
<p>Finns rutiner som säkerställer att korrekta intäkter erhålls i rätt tid?</p>	<p>För majoriteten av de granskade intäktsflödena finns rutiner för att säkerställa att intäkter erhålls i rätt tid. Vad gäller försäljning av vård bedömer vi dock att rutinerna bör stärkas.</p> <p>Vi noterar också att det i rutinerna för avstämningar för skatteintäkter och biljettintäkter saknas spårbarhet i utförandet av kontroll samt kontroll av riktigheten i uppgifterna, dvs. att avstämningen är gjord på korrekt sätt.</p>	<ul style="list-style-type: none"> — Säkerställa att uppföljning görs av att besök från utomlänspatienter DRG-kodas i syfte att säkerställa intäkter från andra regioner inkommer. — Säkerställa att det i kontroller av skatteintäkter och biljettintäkter finns en spårbarhet i vem som utfört kontrollen samt att en annan person säkerställer att kontrollen är gjord enligt rutin.
Revisionsfråga	Bedömning: I allt väsentligt	Rekommendationer
<p>Finns rutiner som säkerställer korrekt redovisning och periodisering av intäkter?</p>	<p>För flera av de granskade intäktsflödena finns rutiner för periodisering. Därtill finns bokslutsanvisningar som beskriver hur intäkter ska redovisas korrekt inom regionen. Inom ramen för arbetet med intern kontroll och styrning har inga särskilda kontroller av intäktshanteringen eller redovisningen gjorts år 2023.</p>	<ul style="list-style-type: none"> — Analysera risker avseende rättvisande och tillförlitlig redovisning och information om verksamheten, där hantering av intäkter är en del, som underlag för den interna kontrollen.

2 Bakgrund

KPMG har av Region Jönköpings läns revisorer fått i uppdrag att granska regionens intäktprocess. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2023.

Regionens intäkter består huvudsakligen av skatter generella och riktade statsbidrag, avgifter från hälso- och sjukvård och kollektivtrafik samt såld vård. Till detta kommer även intäkter förknippade med bland annat EU-projekt och annan tillfällig bidragsberättigad verksamhet. Regionens skatteintäkter framräknas hos Skatteverket medan bidragen i olika grad baseras på uppgifter som lämnas av regionen.

De ekonomiska utmaningarna för regionen kräver arbete med kostnadskontroll och effektiviseringsåtgärder men det är även viktigt att säkerställa att regionen erhåller rätt intäkter i rätt tid. Regionstyrelsen och berörda nämnder ansvarar för att det finns en tillräcklig intern kontroll som säkerställer rätt intäkter och att dessa är korrekt redovisade och periodiserade i regionens räkenskaper.

Revisionen har i sin riskanalys identifierat intern styrning och kontroll avseende intäkter som ett område där fördjupad granskning ska genomföras under 2023.

2.1 Syfte, revisionsfrågor och avgränsning

Syftet med granskningen har varit att bedöma om det finns en tillräcklig intern styrning och kontroll avseende intäkter. Granskningen har inriktats mot processer för de större intäktsslödena. Granskningen har besvarat följande revisionsfrågor:

- Finns dokumenterade rutiner för hantering av samtliga väsentliga intäktsslag?
- Finns rutiner som säkerställer att korrekta intäkter erhålls i rätt tid?
- Finns rutiner som säkerställer korrekt redovisning och periodisering av intäkter?

Granskningen omfattar regionstyrelsen, nämnden för folkhälsa och sjukvård samt nämnden för trafik, infrastruktur och miljö. Våra bedömningar baseras på genomförd granskning av rutiner och granskade stickprov.

2.2 Revisionskriterier

I granskningen utgörs revisionskriterierna av:

- Kommunallagen 6 kap 6 §
- Lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR)
- Rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR)
- Fullmäktigebeslut rörande intäkter, till exempel patientavgifter och avgifter i kollektivtrafiken

2.3 Metod

Granskningen har genomförts genom dokumentstudier, stickprovvis granskning av underlag samt intervjuer och avstämningar med berörda tjänstepersoner.

Samtliga som intervjuats har erbjudits att faktakontrollera rapporten.

3 Resultat av granskningen

3.1 Organisation

Region Jönköpings läns politiska organisation består av regionfullmäktige, regionstyrelsen, nämnden för folkhälsa och sjukvård, nämnden för trafik, infrastruktur och miljö samt nämnden för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet. Enligt *Reglemente för regionstyrelsen*² ansvarar regionstyrelsen för att bokföring och redovisning i regionen sker i enlighet med lagen (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning. Respektive nämnd ansvarar därtill för att tillse att den interna kontrollen är tillräcklig inom sina respektive ansvarsområden.

Underställt regionstyrelsen finns en regiongemensam förvaltning, Regionledningskontoret, bestående av två större verksamhetsområden: *Folkhälsa och sjukvård* och *Regional utveckling*. Vidare finns ett antal stödverksamheter som exempelvis en ekonomiavdelning, HR-avdelning och IT-centrum. Inom Regionledningskontoret är det ekonomiavdelningen, "område Ekonomi", som arbetar operativt med regionens redovisning och ekonomistyrning. Enligt lämnade uppgifter i granskningen är område Ekonomi redovisningsansvariga för majoriteten av regionens verksamhetsområden.

3.2 Övergripande styrning, uppföljning och intern kontroll

3.2.1 Redovisningsprinciper

I Region Jönköpings läns *årsredovisning för år 2022*³ anges att regionens redovisningssystem följer lagen (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning, samt rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR). Regionens använder Raindance som ekonomisystem.

Enligt *Reglemente för intern styrning och kontroll*⁴ ska regionstyrelsen ta fram anvisningar och rutiner avseende årsredovisning, delårsrapporter och månadsuppföljning så att denna del av den interna kontrollen kan säkerställas i hela organisationen. I dokumentet *Bokslutsansvisningar 2023*⁵ har Regionledningskontoret beskrivit regler och direktiv för hur bland annat intäkter och kostnader ska redovisas. Av dokumentet framgår olika redovisningsprinciper som fastställts i lagen (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning. Gällande intäkter framgår att intäkterna som är hänförliga till räkenskapsåret ska tas med oavsett betalningstidpunkt, samt att intäkter och kostnader inte får kvittas mot varandra.

När det gäller periodiseringar anges att regionens intäkter som regel ska bokföras i samband med fakturering. Periodisering ska ske av de intäkter som är av väsentlig betydelse för verksamheten. Den lägsta beloppsgränsen för krav på periodisering är

² Regionfullmäktige, 2021-08-31

³ Regionfullmäktige, 2023-04-18, §41

⁴ Regionfullmäktige, 2016-08-31

⁵ Regionledningskontoret, 2023-12-05

100 tkr inklusive moms. Periodisering av mindre belopp får förekomma, men det är inget krav.

I dokumentet anges också att avvikelser får göras från redovisningsprinciperna om det finns särskilda skäl för det och är förenligt med god redovisningssed. Avvikelserna ska dock redovisas öppet.

3.2.2 Intern kontroll och uppföljning

I *Reglemente för intern styrning och kontroll* framgår att regionstyrelsen och nämnderna ska upprätta en årlig kontrollplan som ska syfta till att säkerställa bland annat rättvisande och tillförlitlig redovisning och information om verksamheten. Vid genomgång av internkontrollplaner för år 2023 för regionstyrelsen och de nämnder som berörs av granskningen framgår inget specifikt kontrollmoment kopplat till redovisning eller intäktprocessen.

Enligt reglementet bedrivs den interna styrningen och kontrollen även utifrån uppföljning vid månadsrapporter, delårsrapporter och årsredovisning som styrelsen och respektive nämnd erhåller. I dessa rapporter förekommer redovisning av bland annat intäkter.

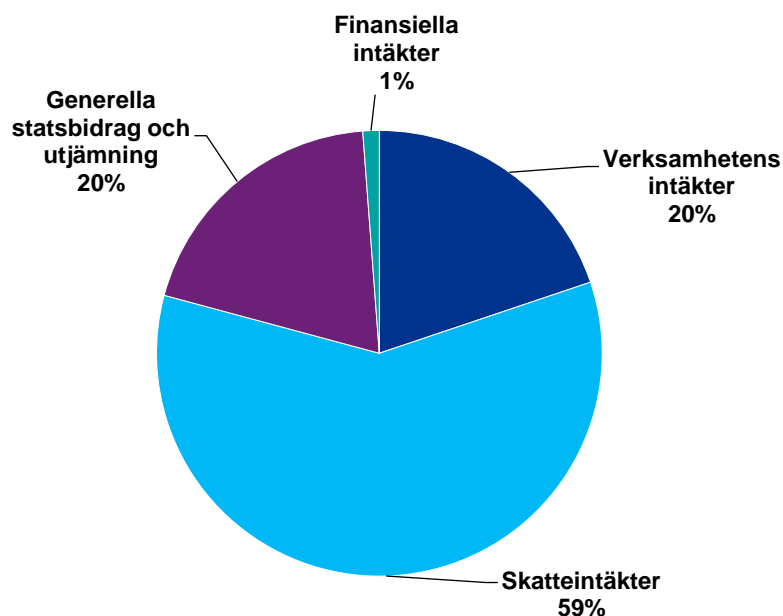
3.2.3 Bedömning

Lagen om kommunal bokföring innehåller bestämmelser om bokföring och redovisning för kommuner och regioner. Vi ser positivt på att regionstyrelsen fastställt redovisningsprinciper utifrån lagens bestämmelser i syfte att säkerställa att redovisning av bland annat intäkter sker på ett lagenligt och korrekt vis.

Enligt upprättat reglemente för intern styrning och kontroll ska styrelsen och nämnderna årligen upprätta en intern kontrollplan, som bland annat ska syfta till att säkerställa rättvisande och tillförlitlig redovisning. Vi noterar att regionstyrelsen, nämnden för folkhälsa och sjukvård samt nämnden för trafik, infrastruktur och miljö i sina internkontrollplaner för år 2023 inte beaktat detta, och bedömer därför att styrelse och nämnderna kan beakta risker avseende rättvisande och tillförlitlig redovisning som underlag i arbetet med den interna kontrollen.

3.3 Regionens intäktsflöden

Som tidigare nämnts har granskningen avgränsats till att omfatta processerna för de större intäktsflödena. I diagrammet nedan redovisas fördelningen av regionens intäktsflöden enligt Region Jönköpings läns *årsredovisning för år 2022*:

Av diagrammet framgår att skatteintäkter står för den största andelen intäkter, medan verksamhetens intäkter samt generella statsbidrag och utjämning utgör ungefär en femtedel vardera av regionens intäkter.

Intäktsposten "Verksamhetens intäkter" består av flera olika intäktsslag inom regionens verksamheter. Av regionens *årsredovisning för år 2022* framgår att följande poster utgjort de största intäktsslagen inom verksamheterna i regionen⁶:

Intäktspost	Resultat år 2022 (Mkr)
Bidrag och kostnadsersättningar från staten	1230,4
Försäljning av tjänster	654,3
Ersättning från trafiken – Biljettintäkter	332,2
Försäljning av hälso- och sjukvård	298,1
Försäljning av material/varor	179
Ersättning från patienter – Tandvård	151,2
Försäljning av regional utveckling	143,3
Ersättning från patienter – Öppen hälso- och sjukvård	138,5

⁶ Intäktsposter som överstiger 100 Mkr år 2022

2024-03-20

Eftersom denna granskning avgränsats till regionens större intäktsflöden och granskningen avser regionstyrelsen, nämnden för folkhälsa och sjukvård samt nämnden för trafik, infrastruktur och miljö görs en avgränsning mot intäktsposterna "Bidrag och kostnadsersättningar från staten", "Ersättning från trafiken – Biljettintäkter", "Försäljning av hälso- och sjukvård", "Ersättning från patienter -Tandvård" samt "Ersättning från patienter – Öppen hälso- och sjukvård". I övrigt ingår även skatteintäkter och generella statsbidrag i granskningen.

3.4 Skatteintäkter, generella statsbidrag och riktade statsbidrag

I detta kapitel beskrivs regionens rutiner för hanteringen av skatteintäkter, generella statsbidrag samt riktade statsbidrag.

3.4.1 Skatteintäkter

Det är regionfullmäktige som årligen beslutar om regionens skattesats. Skattesatsen för år 2023, 11,76 kr, fastställdes av regionfullmäktige i november 2022⁷. Skattesatsen var oförändrad jämfört med skattesatsen år 2022.

Bokföringen av skatteintäkter utgår ifrån preliminära skatteprognoser. I arbetet tar regionen stöd av Sveriges kommuner och regioners (SKR) "Ekonomikalender" där det bland annat framgår datum för skatteunderlagsprognoser under året. Under året inkommer prognoserna genom E-cirkulär från SKR, vilket regionen då utgår ifrån i sin bokföring. E-cirkulären är uppdelade i två delar, dels en beskrivning av föregående års skatter utifrån att deklARATIONER inkommit och godkänts av Skatteverket, dels en prognos på avvikelser på de preliminära skatteintäkterna.

Hanteringen och bokföringen av skatteintäkter hanteras centralt av regionens ekonomiavdelning/redovisningsenhet. Enligt lämnade uppgifter i granskningen görs bokföringen av skatteintäkter av en redovisningsekonom och kontrolleras sedan av redovisningschef. Det uppges inte göras några bedömningar eller justeringar av det som anges i E-cirkulären i samband med bokföringen. I intervju framförs att det görs uppbokningar i tolfte delar utifrån en redovisningsräkning som inkommer i januari varje år, vilken visar hela årets skatteintäkter med hela preliminärposten. I intervju framförs att redovisningschef i samband bokföringen kontrollerar att det är samma belopp som bokförts i Raintance som framgår av SKR:s E-cirkulär. Enligt uppgift dokumenteras inte dessa avstämningar/kontroller. Beroende på det faktiska utfallet av skatterna i jämförelse med SKR:s prognoser bokförs sedan intäkten som en skuld eller fordran.

När det gäller periodisering av skatteintäkter finns det inom ekonomiavdelningen en "To-do-list" i en Excel-fil, *Periodisering 2023*. I filen framgår olika moment som ska genomföras månadsvis, vem som ansvarar för att genomföra momenten och under vilka månader. Det finns också länkar till periodiseringsunderlag i ekonomiavdelningens mappsysteem och beskrivningar av hur periodiseringen ska göras. I intervju framförs att ekonomiavdelningen vid delårsbokslut utgår ifrån det senast tillgängliga E-cirkuläret för att bokföra skatteintäkterna. En del avser då

⁷ Regionfullmäktige, 2022-11-08, §105

2024-03-20

slutavräkning för närmast föregående år. Denna post uppfyller kriterierna för en intäkt enligt RKR:s R2 Intäkter och ska då intäktföras med 100% vid beslutstillfället, dessa intäkter ska således inte periodiseras. Vid intervju framkommer att regionen periodiserar intäkten med åtta tolfte delar (8/12) i delårsbokslutet per sista augusti. Detta kommer dock inte ha någon effekt vid årsbokslutet eftersom slutavräkningen periodiseras med 1/12 per månad, vilket innebär att hela beloppet har intäktsförts vid årsbokslutet.

3.4.2 Generella statsbidrag och utjämning

I notförklaringarna i Region Jönköpings läns *årsredovisning för år 2022* beskrivs redovisningssystem och -principer gällande statsbidrag. Det framgår att generella statsbidrag samt bidrag i utjämningsystemet vanligtvis ska redovisas det år som de inbetalas.

En stor andel av de generella bidragen som regionen erhåller är läkemedelsbidrag. Regionen har en läkemedelsekonom som prognostiserar regionens läkemedelskostnader och rabatter. I intervju framförs att bidraget baseras på kostnader för förmånläkemedel från föregående år och att SKR gör en prognos på kostnadsökningen under året. I början av året fastställer SKR bruttobidraget som bokföringen utgår ifrån. Bidraget betalas ut månadsvis med två månaders förskjutning, vilket innebär att regionen alltid har en fordran med 2 månader. Bokföringen av fordran sker centralt av redovisningsenheten. Regionens ska betala tillbaka läkemedelsbidrag motsvarande 40% av återbäringen från läkemedelsbolagen, därför görs en prognos av återbäringsbeloppet varje månad. Enligt uppgift justeras skulden gentemot staten samtidigt som fordran bokas upp på verksamheterna.

Förutom läkemedelsbidraget inkluderar intäktsposten även inkomstutjämningsbidrag, kostnadsutjämningsavgift samt regleringsavgift/bidrag. Dessa bidrag är statens sätt att utjämna skillnader och skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar mellan landets regioner. Beloppen för dessa poster ingår i samma cirkulär som finns beskrivet i avsnitt 3.4.1.

3.4.3 Riktade statsbidrag

Enligt regionens *årsredovisning för år 2022* ska de flesta riktade statsbidragen intäktföras det år de avser, oavsett betalningstidpunkt. De bidrag som inte betalats inom bokslutsåret ska fordringföras. När det gäller förutbetalda bidrag kan dessa skuldföras, t.ex. vid återbetalningsskyldighet.

I intervjuer uppges att det finns tre olika typer av riktade bidrag: bidrag som betalas ut utan rekvisition, bidrag som rekvireras och mindre bidrag från exempelvis Socialstyrelsen. När det gäller bokföring av bidrag som betalas utan rekvisition kontrollerar redovisningsenheten om hela beloppet betalats ut eller om det betalas ut i omgångar. De bidrag som regionen ska rekquirera är huvudsakligen från Kammarkollegiet. Dessa medel ska senast rekvireras den första december samma år som bidraget avser. Medel rekvireras elektroniskt via en webbsida som skapats av Kammarkollegiet. Det är enbart regiondirektören och redovisningschefen som får

2024-03-20

rekvirera medel. När det gäller de mindre bidragen från Socialstyrelsen är det en behörig person inom *Folkhälsa och sjukvård* som rekviderar medlen.

När det gäller riktade bidrag framförs det i intervju att det görs en periodisering av bidragen i samband med årsbokslutet. Arbetet utgår ifrån Excel-filen *Periodiseringar 2023*. I Excel-filen framgår att bidragen fördelas ut över året utifrån bidragets riktlinjer. Vid periodiseringen förutsätts att regionen kommer att nyttja bidraget till avsett ändamål.

I intervjuer framförs att det finns utmaningar gällande tolkning av om bidrag är generella eller riktade. Detta medför att det ibland sker felbokningar av bidrag och att bidragen behöver bokas om. Detta då det vid framtagandet av budgeten ibland går att anta att vissa bidrag är riktade, men att de när de erhålls är generella stöd som inte behöver rapporteras tillbaka till uppdragsgivaren. För att hantera svårigheterna framförs det i intervju att regionen försöker utgå ifrån RKR:s definitioner. Enligt uppgift har även SKR en förteckning över riktade bidrag på sin hemsida som kan användas som stöd.

Enligt uppgift informeras om ekonomiavdelningen om inkommande och beslutade bidrag till hälso- och sjukvården och utifrån det sker rekvirering. Det har framförts att det finns risker med mindre bidrag som inte hör till regionens större verksamhetsområden. Dessa bidrag uppges inte alltid framgå av SKR:s förteckning och det framförs därför finnas en risk att regionen missar att ansöka om dessa medel.

3.4.4 Bedömning

Vi bedömer att det i stora delar saknas dokumenterade rutiner för hanteringen av skatteintäkter, generella statsbidrag och riktade statsbidrag.

Enligt vår bedömning ger dokumenterade rutiner över olika delar i processerna förutsättningar för en korrekt redovisning och hantering av intäkter. Inom ramen för granskningen har vi erhållit en Excel-fil som beskriver arbetet med periodiseringar av skatteintäkter och statsbidrag. Hur dessa intäkter ska bokföras och kontrolleras i övrigt framgår dock inte av något dokument vi tagit del av.

Vi bedömer vidare att det i allt väsentligt finns rutiner för att säkerställa att skatteintäkter, generella statsbidrag och riktade statsbidrag erhålls i rätt tid.

Hanteringen och bokföringen av skatteintäkter samt generella statsbidrag utgår i huvudsak från prognoser från SKR, vilket vi i sig bedömer säkerställer att korrekta intäkter bokförs och erhålls i rätt tid. När det gäller riktade statsbidrag bedömer vi dock utifrån våra iakttagelser att det finns en risk att riktade bidrag som inte hör till de större verksamhetsområdena inte rekvideras.

Vi bedömer att det i allt väsentligt finns rutiner för att säkerställa korrekt redovisning och periodisering av skatteintäkter, generella statsbidrag och riktade statsbidrag.

Vi grundar vår bedömning på att det finns en framtagen Excel-fil som innehåller en checklista över olika moment som ska genomföras månatligen när det gäller periodiseringar för dessa intäktsposter. Vi konstaterar också att bokföringen görs i två steg, då redovisningschefen kontrollerar bokföringen, vilket vi bedömer minimerar

risken för felaktig redovisning. Vi noterar dock att denna kontroll inte dokumenteras idag, vilket vi anser vore fördelaktigt för att öka spårbarheten avseende vad som gjorts, när och av vem.

3.5 Patientavgifter och försäljning av vård inom hälso- och sjukvården

Inom hälso- och sjukvården utgör patientavgifter inom den öppna hälso- och sjukvården och försäljning av vård de största intäktsflödena (se kapitel 3.3). Inom *Folkhälsa och sjukvård* används huvudsakligen tre system, utöver regionens ekonomisystem Raindance, för att hantera dessa intäkter:

- *Cosmic*: Cosmic är regionens vårdinformationssystem som används inom hela hälso- och sjukvården. Cosmic används bland annat som journalsystem och för att registrera patientuppgifter samt besök ute i verksamheterna.
- *Diver*: Diver är ett rapportverktyg som används för uppföljning och analys av bland annat ekonomiska data. Diver är integrerat med Cosmic, vilket innebär att uppgifterna i Diver är baserade på uppgifterna som registrerats i Cosmic.
- *Adra*: Adra är ett systemstöd som används för avstämningar av Cosmic kassaavstämningar.

3.5.1 Patientavgifter inom öppenvården

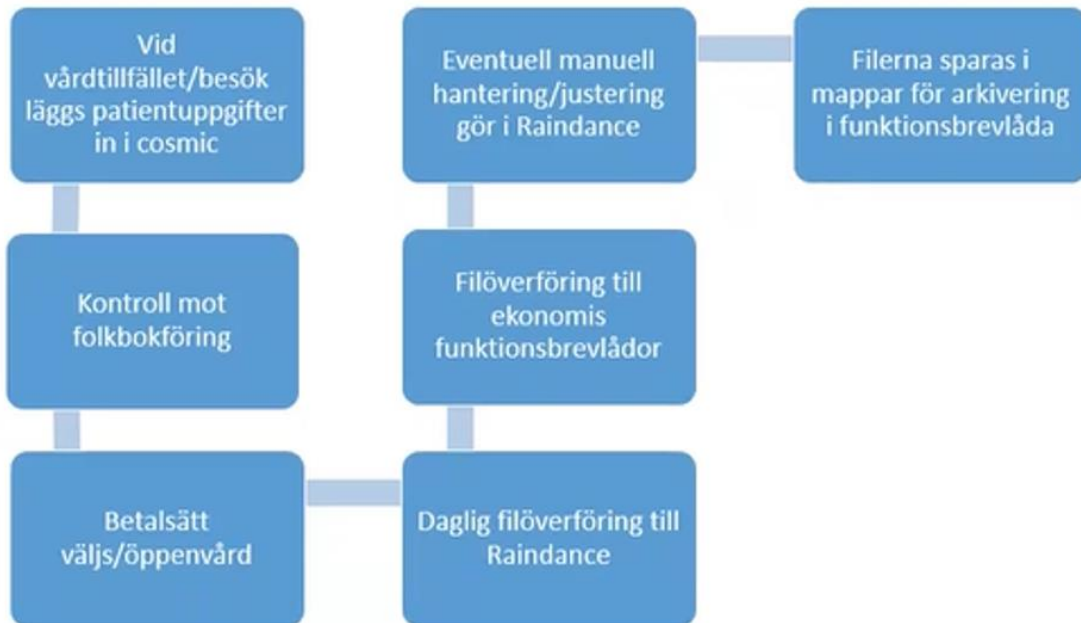
Regionfullmäktige ska årligen besluta om patientavgifter i hälso- och sjukvården. Regionfullmäktige beslutade om patientavgifter för år 2023 i samband med beslutet om *Budget 2023 med flerårsplan för 2024–2025* vid sitt sammanträde i december år 2022. Patientavgiften för exempelvis fysiska vårdkontakter, allmänläkarvård, specialistsjukvård, vård vid akutmottagning och dagsjukvård fastställdes till 250 kr⁸.

Enligt lämnade uppgifter i granskningen kan patienter inom hälso- och sjukvården i Region Jönköpings län betala för sitt besök och/eller behandling genom kortbetalning, faktura, e-faktura och även kontant på regionens sjukhus. I intervjuer framförs att kortbetalning är det vanligaste betalsättet inom öppenvården, medan betalningar inom slutenvården vanligtvis hanteras genom fakturor när en behandling är avslutad och patienten är utskriven.

3.5.1.1 Hantering av patientavgifter

I intervju framförs att en del av intäkterna i hälso- och sjukvården hanteras i Cosmic. Informationen som finns i Cosmic överförs till Raindance dagligen. Ekonomiservice har tagit fram ett flödesschema som beskriver hanteringen av patientavgifter inom öppenvården när patienten betalar direkt efter sitt besök:

⁸ Avgiften gäller för personer som är folkbokförda i Sverige eller har giltig handling som berättigar till vårdförmån i Sverige.

Av flödesschemat framgår att ett vårdbesök registreras i Cosmic när vårdtillfället uppstår. Enligt lämnade uppgifter i granskningen registreras patientuppgifterna i Cosmic av vårdadministratörer ute i verksamheterna. Det finns dokumenterade rutiner som stöd för vårdadministratörer för t.ex. registrering av besök, uteblivna besök, sena återbud, makulering och stängning av kassa.

När uppgifterna om besöket registreras i Cosmic görs en kontroll av patientuppgifterna mot folkbokföringen. I detta skede går det t.ex. att upptäcka om en patient inte är folkbokförd i länet eller om det är en utländsk patient. För hanteringen av utländska patienter finns rutinen *Arbetsgång – Utländska patienter*⁹ som beskriver vilka uppgifter som behövs för att regionen ska kunna erhålla ersättning från Försäkringskassan.

När vårdtillfället har registrerats i Cosmic väljer vårdadministratören besöksavgift och betalsätt så att patienten kan betala patientavgiften. Vidare sker en daglig överföring av uppgifterna som registrerats i Cosmic till Raindance. Efter överföringen av filen till Raindance sker en överföring till Ekonomiservice funktionsbrevlåda. Ekonomiservice gör sedan en manuell hantering och/eller justering av filen i Raindance, tex. rättningar och hantering av utländska medborgare. För de manuella justeringarna finns rutinerna *Manual – Ekonomifiler från Cosmic*¹⁰ samt *Manual – Rätta fel i IC*¹¹. Vi noterar dock att dessa dokument upprättats under granskningens genomförande.

Vidare förekommer intäkter i form av fakturor i Cosmic samt manuella fakturor utanför Cosmic. Dessa fakturor kan t.ex. avse uteblivna besök, mammografi och röntgen. Hanteringen av dessa fakturor framgår i ett upprättat flödesschema, se Bilaga 1.

⁹ HDU/2021-01-29/uppdaterad 231028

¹⁰ 2024-02-14

¹¹ 2024-03-13

Enligt lämnade uppgifter i granskningen görs inga periodiseringar av patientavgifterna inom hälso- och sjukvården eftersom dessa bokförs dagligen.

3.5.1.2 **Kontroll av patientavgifter**

Daglig avstämning

Det görs dagligen en överföring från Cosmic till Raindance som sedan överförs till Ekonomiservice. Ekonomiservice kontrollerar varje morgon att filen inkommit och gör sedan en avstämning av intäkterna/inbetalningar som inkommit. Avstämningen görs i systemet Adra och i *Rutinbeskrivning Adra*¹² beskrivs hur avstämningen ska göras. Det framgår att filen från Raindance och en fil från banken från föregående dag läses in i Adra. I systemet jämförs och kontrolleras saldot och poster mellan filen från Raindance och filen från banken för att kontrollera att kortbetalningar i Cosmic/Raindance överensstämmer med banktransaktionerna. I de fall det finns avvikelser mellan filerna ska ekonomiadministratören som gör avstämningen undersöka vad avvikelserna beror på, vilket går att göra genom att analysera raderna i filerna i Adra. I Adra går det att utläsa information om patienten samt vilken mottagning patienten har besökt. Den som gör avstämningen kan sedan kontakta ansvarig mottagning om korrigeringar som behöver göras direkt i Cosmic. Det finns enligt uppgift en efterföljande kontroll av att bankkontot stämmer vid varje månadsskifte.

Löpande kontroller

Enligt uppgift görs det kontroller av fakturor inom hälso- och sjukvården löpande under varje månad. Som stöd finns rutinen *Avstämning KRP/EK*¹³ som beskriver hur kontrollen ska genomföras. Den ekonomiadministratör som utför kontrollen ska kontrollera differenser mellan obetalade fakturor i kundreskontran och Raindance. Om det finns differenser ska ekonomiadministratören undersöka vad avvikelserna beror på och slutligen göra en rättning. I *Rutinbeskrivning – Inkasso överlämning till Visma*¹⁴ beskrivs även hanteringen av obetalda fakturor som ska överlämnas till Visma. I rutinen anges att regionen varje måndag skickar en fil över obetalda fakturor som förfallit till Visma. Visma ansvarar sedan för påminnelsefakturor och inkassokrav till berörda.

3.5.1.3 **Genomgång av kontroll**

I granskningen ingår att göra stickprovsvisa kontroller av olika underlag som ligger till grund för bokföringen av intäkter. När det gäller patientavgifter har vi fokuserat på de dagliga avstämningarna som görs av Ekonomiservice av att filen från Cosmic/Raindance överensstämmer med vad som registrerats på banken. Avstämningen görs dagen efter affärshändelsen har inträffat då överföring från Cosmic till Raindance sker efter att terminalerna har stängts.

Som tidigare nämnts görs avstämningarna i programmet Adra dit föregående dags Cosmic-fil samt banktransaktionslista läses in. Till följd av att avstämningarna inte sparas ned i ett digitalt format så att vi i efterhand kan följa dessa har en genomgång

¹² Dokumentet saknar beslutsdatum/upprättande datum

¹³ Dokumentet saknar beslutsdatum/upprättande datum

¹⁴ Dokumentet saknar beslutsdatum/upprättande datum

2024-03-20

gjorts med ansvarig personal via Teams. Vi har tillsammans med en ekonomiadministratör gått igenom en dagsavstämning i sin helhet för att få en djupare förståelse kring dess utformning och utförande mot de rutiner som erhållits. Vid genomgången i Adra noterades flertalet kommentarer på poster som inte hade kunnat matchas. I det här fallet hade en annan handläggare kommenterat frågeställningar samt att kontakt var tagen med mottagningen för att reda ut differensen. Utöver detta noterades inga avvikelser i kontrollen som inte redan upptäckts.

3.5.2 Försäljning av vård

Försäljning av sjukvård sker genom vård till utomlänspatienter och utländska patienter. I intervju framförs att utomlänspatienter ska registreras i Cosmic på samma sätt som en patient som är folkbokförd i länet. Enligt uppgift har regionen olika avtal med tillhörande prislister med landets regioner. För att kunna fakturera en annan region och erhålla intäkten behöver besöket vara DRG¹⁵-kodat i Cosmic. Ett besök ska DRG-kodas i samband med att ansvarig administratör på vårdenheten lägger in en åtgärdskod/anteckning där det framgår vad för typ av vård/ behandling patienten har fått av vårdgivaren. I intervju framförs att det genom Cosmic per automatik skickas en faktura till berörd region när besöket har DRG-kodats. Innan DRG-kodning har gjorts finns det således inget pris för besöket.

I de fall det inte finns en anteckning för besöket och det således saknas en DRG-kod så kan Region Jönköpings län inte fakturera en annan region. I systemet Diver gör Ekonomiservice månadsvisa avstämningar över utomlänspatienter vars besök saknar en DRG-kod. Detta är främst aktuellt inom öppenvården, då besöken inom slutenvården enligt uppgift DRG-kodas direkt efter utskrivning eller hemgång. För denna avstämning finns rutinen *DRG – Ej kompletta kontakter*¹⁶. I rutinen anges bland annat hur information hämtas från Diver. Listan över de besök som behöver DRG-kodas skrivs ut och skickas till berörd mottagning. I intervju framförs att Ekonomiservice månadsvis skickar ut påminnelser till berörda mottagningar som inte DRG-kodat besöken. I påminnelselistorna framgår patienter vars besök inte DRG-kodats från tre månader tillbaka i tiden.

Enligt uppgift kan Region Jönköpings län inte fakturera en annan region efter att sex månader passerat efter besöket. I intervju framförs det inte ske någon kontroll eller uppföljning av om besöken till sist DRG-kodas efter Ekonomiservice påminnelser.

Enligt uppgift görs ingen periodisering gällande försäljning av vård, utan de besök som DRG-kodats faktureras löpande.

3.5.3 Bedömning

Vi bedömer att det i allt väsentligt finns dokumenterade rutiner för hantering av patientavgifter inom öppenvården och försäljning av vård.

Vi konstaterar att det finns flera tydliga dokumenterade rutiner för olika delar i processerna. Vi noterar dock att flera av rutinerna saknar information om datum för

¹⁵ Diagnosrelaterade grupper (DRG) är ett system för patientklassificering som tar hänsyn vårdkontakter med likartad diagnos och resursförbrukning.

¹⁶ Dokumentet saknar beslutsdatum/upprättande datum

2024-03-20

upprättande/beslutsdatum och det är därför svårt att bedöma rutinernas aktualitet. Vi bedömer därför att det kan finnas behov av att se över dessa.

Vidare bedömer vi att det i allt väsentligt finns rutiner för att säkerställa att patientavgifter erhålls i rätt tid. Vad gäller försäljning av vård bedömer vi dock att rutinerna för att säkerställa att intäkter erhålls i rätt tid bör stärkas.

Det finns tydliga och dokumenterade rutiner för hanteringen av inbetalningar ute i sjukvårdsverksamheterna, vilket vi bedömer säkerställer att intäkter i form av patientavgifter inkommer i rätt tid. Vidare görs även en kontroll av att filen från Cosmic inkommit till Ekonomiservice dagligen. Vad gäller försäljning av vård anser vi att det finns ett behov av att stärka kontrollen av att besök av utomlänspatienter faktiskt DRG-kodas och att regionen därefter erhåller intäkten. Vi ser positivt på att Ekonomiservice skickar flera påminnelser till mottagningarna, men bedömer att det i dagsläget saknas en uppföljning av att berörd mottagning i slutändan DRG-kodar besöket och att intäkten erhålls.

Som nämns i kapitlet har vi gjort en kontroll av Ekonomiservice dagliga avstämning av filen från Raindance och bankfilen. Vi bedömer att avstämningen är ett bra sätt att fånga upp om det föreligger avvikelser mellan överföringen från Cosmic och banken. Här synliggörs också tydligt om en kassa inte har stängts vid dagens slut eller om en patient hanterats felaktigt. För att ytterligare säkerställa att avvikelser i Adra utreds och matchas bedömer vi att det vore fördelaktigt att ett moment införs för att månadsvis följa upp om några avvikelser fortfarande ligger öppna. Vi noterar att spårbarheten i avstämningarna framgår på ett tillfredsställande sätt då namn samt avstämningsdatum framgår i Adra. Kommentarer som görs av person som utför avstämningen framgår på ett tydligt sätt vilket gör att avvikelser kan följas upp av annan än den som initialt utfört avstämningen.

Enligt lämnade uppgifter i granskningen sker ingen periodisering av intäkter inom öppenvården eller vid försäljning av vård. Vi bedömer därför att det inte finns behov av att ta fram rutiner för periodiseringar inom hälso- och sjukvården.

3.6 Patientavgifter och andra intäkter inom tandvården

Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (TLV) beslutar om referenspriser för åtgärder som omfattas av det statliga tandvårdsstödet. I samband med fullmäktiges beslut avseende *Budget 2023 med flerårsplan för 2024–2025* fastställdes tandvårdstaxan för folktandvården. Region Jönköpings län avviker från referensprislistan med cirka 7 procent under 2023.

3.6.1 Intäkter inom tandvården

Folktandvården inom Region Jönköpings län är uppdelad i allmäntandvård (ATV) samt specialisttandvård (STV). Inom Folktandvården används huvudsakligen två system, utöver ekonomisystemet Raindance, för att hantera intäkter:

- **T4:** T4 används som journalsystem inom Folktandvården och används bland annat för att registrera besök. T4 är kopplat med Raindance.

2024-03-20

- *Diver*: Diver används för uppföljning och analys av bland annat ekonomisk data.
- *Adra*: Adra är ett systemstöd som används för avstämningar i bokslutsprocesser. I Adra går det att importera in filer från olika system och göra olika typer av jämförelser och avstämningar.

I dokumentet *Folktandvårdens organisation och bokföring*¹⁷ framgår att Folktandvårdens intäkter till största del utgörs av ersättning från vuxna patienter, Försäkringskassan, nödvändig tandvård ("Bedömning av tandvård") samt tandvård som finansieras av regionen. I dokumentet beskrivs de olika intäktsslagen och hur dessa ska bokföras. Intäkterna och hanteringen av dessa beskrivs på följande vis i den upprättade rutinen och i genomförda intervjuer:

Intäkter från vuxna patienter

Vuxna patienter som besöker Folktandvården kan betala sitt besök på plats vid kliniken, antingen via receptionen eller via en självbetjäningsskiosk. I självbetjäningsskiokena skriver patienterna in sitt personnummer och betalar genom kortbetalning. Intäkterna bokförs sedan via en fil från T4. I den upprättade rutinen framgår vilket konto intäkterna ska bokföras på och vilka motkonton som ska användas.

I intervjuer framförs att patienter som väljer att inte betala på plats efter sitt besök får en faktura hemskickad till sig. Klinikerna ska dock göra en bakgrundskontroll av att patienten inte har några skulder, både till Folktandvården och i allmänhet. Vid akuta besök kan dock Folktandvården inte neka besöket trots skulder. I manual *Ekonomirutiner T4*¹⁸ framgår instruktioner för hur fakturor, kreditering mm. ska hanteras i T4.

I intervjuer framförs också att kontantbetalningar undviks så långt det är möjligt, men att det förekommer vid ett fåtal tillfällen. I dessa fall följer tandvården de rutiner som upprättats av Ekonomiservice, vilket innebär att kontanterna skickas dagligen vid kassaavstämning. Enligt uppgift fyller personal då i en blankett med personuppgifter och information avseende betalningen samt besöket. Vidare postas kontanterna till Ekonomiservice, där det enligt uppgift är en person som tar emot kontanterna och två andra som bevittnar mottagandet. Kontanterna hanteras och förvaras sedan enligt Ekonomiservice rutiner. Redovisningsansvariga som hanterat kontanterna ska sedan bokföra att besöket är betalt i Raindance.

Intäkt från Försäkringskassan

Av upprättad rutin framgår att alla invånare med svenskt personnummer över 24 år har rätt till statligt stöd, dvs. allmänt tandvårdsbidrag (ATB), om de är anslutna till Försäkringskassan. Bidraget är baserat på ålder och kan nyttjas hos Folktandvården en gång under en tvåårsperiod. Ersättningen betalas sedan direkt ut till den berörda tandvårdskliniken som patienten har besökt. Betalningarna sker en gång i veckan och överförs till Folktandvårdens bankgiro.

¹⁷ Skapat 2022-10-01, reviderat av redovisningsansvarig 2023-12-05

¹⁸ 2023-11-03

2024-03-20

Vuxna patienter kan även teckna ett frisktandvårdsavtal. Avtalen tecknas för en treårsperiod och betalningen sker via autogiro eller en faktura årligen. När det gäller frisktandvårdspatienter så dras det allmänna tandvårdsbidraget av från priset när frisktandvården beräknas. Försäkringskassan betalar då ut ersättningen till Folk tandvården en gång per år. Av rutinen framgår att beloppet bokförs som en fordran och det framgår också vilket konto summan ska bokföras på. Det är också Försäkringskassan som finansierar högkostnadsskydd för patienter med höga tandvårdskostnader.

Tandvård finansierat av regionen

Barn mellan 0–23 år har avgiftsfri tandvård i Region Jönköpings län. Barntandvården finansieras av regionen genom en barntandvårdspeng för varje barn som är listat hos Folk tandvården. Varje år ges Folk tandvården en rambudget för vad barntandvården får kosta. För hantering av barntandvård finns manualen *Debitering av barntandvård extern verksamhet T4*¹⁹. Av upprättat dokument framgår att ersättningen för barntandvårdspengen (3–23 år) från och med 2024 ska betalas ut till Folk tandvården och där bokföras som en intäkt via en intern bokföringsorder. Ersättningen för kollektiva satsningar (extern verksamhet) för barn 0-19 år ersätts däremot även i fortsättningen i form av en budgetram.

Vad gäller specialisttandvård framgår det av upprättad rutin att tandvården finansieras av externa patientintäkter, ersättning från Försäkringskassan samt i form av rambudget från regionen centralt.

En annan intäkt från regionen gäller nödvändig tandvård, där regionen har verksamheten "Bedömning Tandvård" som gör en bedömning om berörd patient har rätt till regionalt tandvårdsstöd, dvs. nödvändig tandvård. De patienter som är aktuella är personer som har mer omfattande behov av tandvård, t.ex. pga. sjukdom. Patienten betalar då enbart en besöksavgift och sedan betalar regionen resterande till Folk tandvården. Det är klinikens ansvar att skicka en förhandsprövning till "Bedömning Tandvård" om det finns anledning att tro att patienter är berättigad stöd.

3.6.2 Hantering av intäkter inom tandvården

Enligt *Folk tandvårdens organisation och bokföring* överförs sju olika filer varje natt mellan T4 och Raindance. Några av de filer som överförs är en intäktsfil, en kassafil och en fakturafil. Av dokumentet framgår att varje åtgärd som genomförs på klinikerna läggs in i patientens journal i T4. Detta innebär att transaktionen hamnar i intäktsfilen som sedan överförs till Raindance. När klinikerna öppnar en patients journal i T4 startas en direktkommunikation med Försäkringskassan för att kontrollera allmänt tandvårdsbidrag. Om patienten har ett bidrag som ska nyttjas framgår det i journalen. I dokumentet framgår hur intäkterna ska hanteras och på vilka konton.

När patienter betalar för sin behandling med kort i receptionen vid en klinik registreras betalningen i kassan i T4. Enligt dokumentet görs ett dagsavslut dagligen av samtliga kassor och då samlas alla inbetalningar i kassafilen som överförs till Raindance. När det gäller betalning med faktura hanterar Folk tandvården både autogirofakturor och

¹⁹ 2023-11-28

2024-03-20

andra typer av fakturor. Fakturorna ligger i patientreskontran i T4 och överförs till Raindance dagligen. I upprättad rutin framgår hur intäkterna ska hanteras och på vilka konton.

Det främsta periodiseringsbehovet beskrivs i intervjuer vara avseende frisktandvården. Enligt uppgift periodiserar en ekonom på Ekonomiservice årsbeloppen för Frisktandvården varje månad. För denna process finns rutinen *Periodisering av årsfakturor (T5)*²⁰ som beskriver hur summan som ska periodiseras varje månad tas fram och sedan bokförs. Periodiseringar uppges även göras av så kallade avtalsutbildningar, vilket är intäkter från avtal som Region Jönköpings län har med andra regioner i syfte att utbilda den andra regionens tandläkare till övertandläkare. Dessa intäkter periodiseras varje månad och bokas sedan bort varje tertial. Därefter sker en fakturering vid varje tertial. När periodiseringarna ska genomföras och vem som är ansvarig framgår även i en *Intern tidplan bokslut 2023*²¹.

3.6.3 Kontroll av intäkter inom tandvården

Dagsavslut/dagsavstämningar

Enligt uppgift gör varje klinik dagsavslut på sina kortterminaler, självbetjäningsskiosk och kassa vid dagens slut. För dagsavsluten finns en *Manual för dagsavslut och avstämning i T4*²² som beskriver hur dagsavslut ska göras och hur signatur ska ske av att avstämningen har gjorts. Avstämningen beskrivs även i manualen *Ekonomirutiner T4*. I dagsavsluten ska personalen vid kliniken kontrollera att det inte förekommer differenser mellan terminalerna/kassan. Enligt uppgift går det inte att avsluta en avstämning utan att personen som utfört avstämningen signerar den i systemet. Vid eventuell differens ska det upprättas ett underlag som signeras av ansvarig klinikchef och sedan skickas till Ekonomiservice som bevakar avvikelser, som även uppstått på ett differenskonto. Detta beskrivs även i en checklista, *Bokslut Folk tandvården, checklista*²³, där det framgår att kassaavstämningsrapport vid eventuell differens omgående ska skickas till Ekonomiservice. Det framgår också att rapporten ska vara påskriven av två personer.

Månadsavstämningar

Ekonomiservice gör månadsvisa avstämningar av vad som finns bokfört i Raindance mot vad det faktiska saldout visar på banken. Enligt uppgift är det en ekonomiadministratör som genomför avstämningen. De dagliga dagsavsluten som görs vid klinikerna ska således stämma överens med månadsavstämningen. Här uppges det uppstå naturliga differenser då överföringen mellan T4 och Raindance sker efter klockan 00:00 och banken uppdateras på bankdagar. För månadsavstämningen mellan bankkontot och Raindance finns rutinen *Avstämning Bankkonto*²⁴ som beskriver hur underlag ska hämtas från banken och Raindance. Avstämningen görs sedan i systemet Adra och rutinen anger instruktioner för hur filerna ska jämföras för den valda

²⁰ 2021-09-15

²¹ Uppdaterad 2023-08-10

²² 2021-08-02

²³ Uppdaterad 2023-08-09

²⁴ 2023-04-11

2024-03-20

perioden. Vid avvikelser ska ansvarig ekonomiadministratör undersöka vad avvikelserna beror på, vilket görs direkt i Adra där de olika avvikelserna går att spåra till ansvarig klinik. Enligt uppgift signeras inte månadsavstämningarna, däremot uppger redovisningsansvarig kontrollera att avstämningen har gjorts och notera det i en Excel-checklista.

Vid månadsavstämningarna görs även andra typer av kontroller, t.ex. avstämning av kontot för fordringar, dvs. sådant som inte har betalats ännu och avstämning av alla balanskonton. För dessa processer finns rutinerna *Avstämning konto 17211*²⁵, *Avstämning 17214* samt *Avstämning balanskonton*²⁶ som beskriver hur avstämningarna ska göras.

För hanteringen av månadsbokslut finns därutöver rutinen *Bokslut inom Folkvandvården, instruktion*²⁷, Excel-filen *Intern tidplan bokslut 2023* samt Excel-filen *Bokslut Folkvandvården, checklista* som beskriver vilka uppgifter och kontroller klinikerna behöver göra inför månadsrapportering samt vid årsbokslut till ekonomiavdelningen.

3.6.3.1 Genomgång av kontroll

Vi har inom ramen för denna granskning via Teams närvarat när en månadsavstämning görs tillsammans med ansvarig personal från Ekonomiservice. Till detta har vi även inhämtat månadsavstämningen för november och december år 2023 där vi gått igenom den matematiska beräkningen samt inhämtat exempel på de rättelser som gjorts ute hos klinikerna och som skickas till Ekonomiservice. Vi har inte funnit några avvikelser som inte uppmärksammats i avstämningen.

Vid genomgång av den månadsvisa avstämningen togs även underlag in avseende kassadifferenser som uppstått för aktuell månad samt tre extra månader. Totalt har det under dessa månader uppstått 10 differenser ute hos klinikerna. Vid genomgång av differensrapporterna noterades att 8 av 10 differenser inte signerats av personen som upptäckte differensen, och inte heller av klinikchef. Därmed har klinikerna i fråga frångått gällande rutin som beskrivits ovan i avsnitt 3.6.3.

Om det inte gjorts ett dagsavslut i en kassa kommer intäkten inte registreras i huvudboken, samtidigt som avsteg från Skatteverkets föreskrifter om kassaregister kan uppmärksammas. Avstämningen som görs månadsvis ska säkerställa att det inte finns differenser vid månadsbokslut. Det är även en efterföljande kontroll som säkerställer att kassorna ute hos klinikerna har stängts.

3.6.4 Bedömning

Vi bedömer att det finns dokumenterade rutiner för hantering av intäkter inom tandvården.

Det finns inom Folkvandvården flera tydliga dokumenterade rutiner för hantering och bokföring av olika typer av intäkter, samt för de dags- och månadsavstämningar som

²⁵ 2023-12-20

²⁶ 2022-10-01

²⁷ 2023-12-08

2024-03-20

ska genomföras. Vi bedömer att dessa rutiner ger förutsättningar för en korrekt redovisning av intäkterna.

Vi bedömer vidare att det i allt väsentligt finns rutiner för att säkerställa att intäkter inom tandvården erhålls i rätt tid.

Vi bedömer att Folk tandvårdens rutiner för dagsavslut och månadsavstämningar möjliggör en god kontroll av att intäkter erhålls i rätt tid. Dagsavsluten säkerställer enligt vår bedömning att differenser upptäcks och omhändertas av Ekonomiservice, och månadsavstämningen säkerställer sedan att det inte föreligger differenser vid månadsboksluten.

Vi har i vår genomgång av en månadsvis avstämning inte funnit några avvikelser som inte uppmärksammats i Ekonomiservice egen avstämning och Folk tandvårdens kontroller bedöms därför i sig vara fungerande. Kontrollen bedöms också vara upprättad enligt gällande regelverk. Vi noterar dock att flera differensrapporter som begärts in i stickprovet inte har signerats enligt gällande rutiner. Vi bedömer därför att det finns behov av att säkerställa att rutinen är känd och efterlevs.

Vi noterar att spårbarheten i avstämningarna framgår på ett tillfredsställande sätt då namn samt avstämningsdatum framgår i Adra. Kommentarer som görs av person som utför avstämningen framgår på ett tydligt sätt vilket gör att avvikelser kan följas upp av annan än den som initialt utfört avstämningen.

Vi bedömer att det finns tydliga rutiner avseende periodisering av intäkter inom tandvården.

Folk tandvårdens största periodiseringsbehov är intäkter kopplat till frisktandvården som sker via årsfakturor. Vi konstaterar att det finns dokumenterade rutiner för hanteringen av processen och interna checklistor/tidplaner för hanteringen av dessa intäkter.

3.7 Biljettintäkter inom kollektivtrafiken

Region Jönköpings läns kollektivtrafik bedrivs av Jönköpings Länstrafik (JLT). Utöver regionens ekonomisystem Raindance används ett antal system för att hantera intäkter inom kollektivtrafiken:

- *Lynx*: Lynx används som biljettsystem inom Region Jönköpings läns kollektivtrafik.
- *CRM²⁸*: CRM är ett system/IT-stöd som främst används av JLT:s Kundcenter för kundrelationshantering.
- *Power BI*: Power BI är ett verktyg som används för att hantera och analysera data, däribland ekonomisk data.

²⁸ Customer Relationship Management

3.7.1 Biljettintäkter

JLT:s verksamhet omfattar allmän kollektivtrafik i form av buss och tåg, samt serviceresor. I dokumentet *Biljettintäktsföring - Försäljning i Lynx*²⁹ framgår olika betalsätt och försäljningskanaler för biljettförsäljning samt hur dessa ska bokföras. Följande betalsätt (vertikalt) och försäljningskanaler (horisontellt) finns:

	Kund-app	Mitt konto	CRM/KC	Återförsäljare	TVM (Biljettautomat)	Andra län	Ombord buss och tåg
Betalkort	x	x	x		x		x
Swish	x	x					
Kontant			x				
Faktura			x				
Inbet BG				x		x	
Kundkassa	x	x	x	x	x	x	x

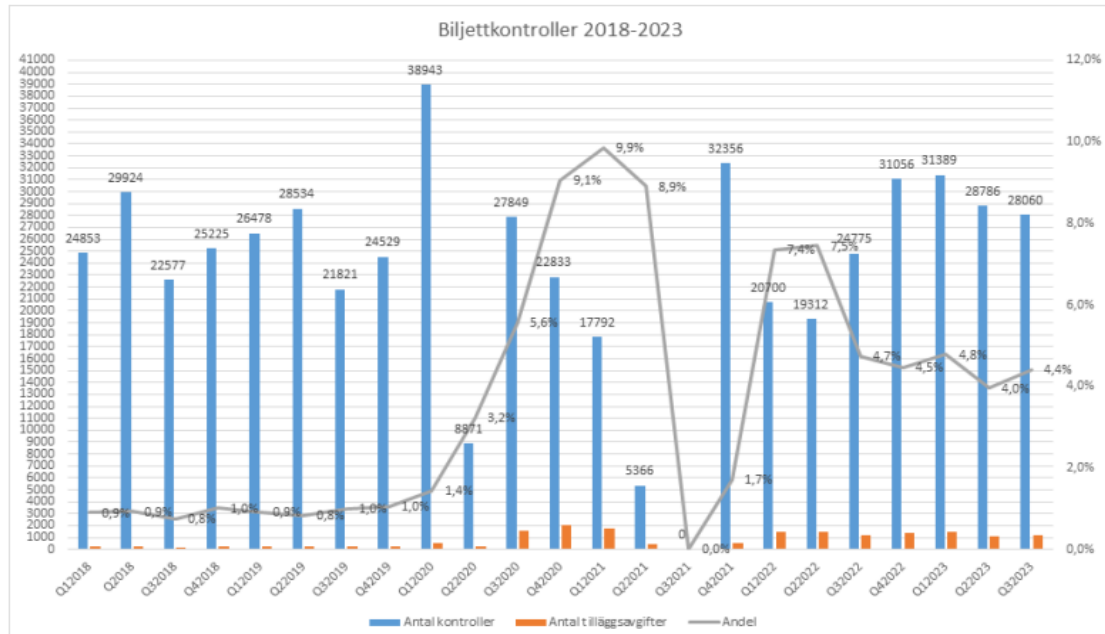
Enligt uppgift är det försäljningen genom kollektivtrafikens kundapp som utgör cirka 80% av antalet biljetter som säljs och som därigenom genererar mest intäkter.

Inom regionen går det att köpa biljetter ombord på bussar och tåg. Biljettkontroller ute i trafiken, dvs. kontroller av att resenärer har giltiga biljetter, sker löpande genom ett upphandlat vaktbolag. I intervju framförs att det rör sig om cirka 30 000 kontroller varje kvartal, vilket motsvarar ungefär 0,5 procent av genomförda resor under ett år³⁰. Enligt uppgift styrs antalet kontroller av det upphandlade antalet timmar som fastställts i avtalet mellan JLT och bolaget.

I diagrammet nedan redovisas antalet biljettkontroller som genomförts varje kvartal under åren 2018–2023. Den gråa linjen, "Andel", redovisar andelen resenärer som inte hade en giltig biljett vid kontrollen.

²⁹ Skapad 2021-03-29, Rev 2023-08-18

³⁰ Cirka 22 miljoner resor årligen

Vid kontrollerna under det tredje kvartalet år 2023 var det 4,4 procent resenärer som saknade en giltig biljett.

3.7.2 Hantering av biljettintäkter

För majoriteten av de olika betalsätten för biljetter intäktsförs betalningen direkt. Det är enligt uppgift en anställd inom JLT som bokför intäkterna löpande dagligen. I avsnitten nedan ges en redogörelse av hur intäkterna via de olika betalsätten ska intäktsföras enligt rutinen *Biljettintäktsföring - Försäljning i Lynx* samt iakttagelser i intervjuer:

Betalkort

Betalkort går att använda vid biljettköp i biljettautomat (TVM), på bussar, tåg och kassan på Kundcenter i Juneporten, vilka samtliga har egna betalkortsterminaler. Varje betalkortsterminal ska enligt upprättad rutin göra ett dagsavslut som betalas in till JLT:s bankkonto. Betalningarna ska bokföras med 6 procent moms dagligen, med undantag för Juneporten (se avsnitt "Kundcenter Juneporten" nedan).

När det gäller kundappen och "Mitt konto" anges att betalning sker via en betalväxel hos Nets³¹. Nets gör dagsavslut och gör därefter en inbetalning till JLT:s bankkonto.

Kundcenter Juneporten

Betalningar som sker på JLT:s Kundcenter Juneporten hanteras annorlunda jämfört med de andra säljkanalerna eftersom resenärer som betalar hos Juneporten kan

³¹ Nets är en leverantör av betalningstjänster.

2024-03-20

använda flera betalsätt: betalkort, kontanter, faktura, kundkassa, voucher³² och Goodwill³³. Kontanter, betalkort och kundkassa ska bokföras med 6% moms.

När resenärer betalar med kort intäkt förs betalningen direkt vid kassaredovisningen. Detta innebär att betalningarna behöver bokföras på ett annorlunda sätt, vilket beskrivs i upprättad rutinen. När det gäller kontanter framgår det av rutinen att Juneporten veckovis sätter in kontanterna via en värdehämtning. När värdepåsen har satts in på JLT:s bankkonto bokförs pengarna.

Swish

Swishbetalningar går att genomföra i kundappen och via "Mitt konto". Enligt rutinen betalas betalningen in direkt till ett särskilt bankkonto hos JLT som enbart används för Swish-transaktioner. Intäkterna bokförs med 6 procent moms dagligen och bokförs i klump per dag.

Inbetalning Bankgiro

Grannlän i Sydsverige kan sälja biljetter som är giltiga inom Jönköpings läns kollektivtrafik. När grannlänerna gör sina egna försäljningsrapporter sker en uträkning över hur mycket som ska överföras till JLT. Betalningen ska ske senast den 20:e den nästkommande månaden till JLT:s bankgiro och bokföras med 6 procent moms.

Även återförsäljare ska betala in intäkter till JLT via bankgiro då återförsäljares biljettintäkter betalas in i deras egna kassasystem. JLT skickar varje vecka en redovisning till återförsäljarna över sålda biljetter, vilka sedan ska göra inbetalningen till JLT inom 7 dagar. Inbetalningen ska bokföras med 6 procent moms.

Kundkassa

Resenärer kan använda kundkassa som betalsätt genom att betala in pengar till kundkassan. För att använda kundkassan behöver resenärerna betala in pengar som sedan går att använda för biljetter till olika resor. Resenärerna kan ladda på sin kundkassa genom olika säljkanaler, t.ex. via kundappen eller vid kundcenter, och då används några av de ovan listade betalsätten. Inbetalningen bokförs då enligt rutinen för det betalsättet (t.ex. betalkort).

I upprättad rutin anges att JLT i sin bokföring minskar skulden till resenärer när en resenär använder kundmassa som betalsätt. I rutinen framgår också vilket konto som skulden bokföras på.

Intäkter från Krösatågssystemet samt Kust till kust

En annan intäkt som JLT erhåller är genom interregionala tåg via Krösatågssystemet. Krösatågen är ett samarbete mellan länstrafiken i Jönköping, Halland, Blekinge, Kalmar och Kronoberg. I grunden finns ett samverkansavtal som fastställer att JLT ansvarar för ekonomiadministrationen för Krösatågen. Detta innebär att Region

³² Voucher möjliggör att kunder kan flytta sin kundkassa från det tidigare biljettsystemet till Lynx som infördes i 2021. Användningen av voucher ger därför ingen intäkt till JLT, utan innebär bara en förflyttning av kundkassan.

³³ Goodwill är betalsystemet inom biljettsystemet Lynx som JLT använder vid rekvisitioner.

2024-03-20

Jönköpings län varje månad får fakturor från SJ och Trafikverket avseende trafik kostnad, ersättningstrafik, underhållskostnad, banavgifter samt drivmotorström.

Initialt bokförs dessa som en kostnad när fakturan ankommer. Då kostnaderna inte enbart avser JLT utan även angränsande län så vidarefaktureras cirka 60% av kostnaderna till berörda motparter och bokas då som intäkt i regionen. Denna process beskrivs i rutinen *Bokföring för Krösatågssystemet, kvittning intäkt/kostnad med intern motpart*³⁴ samt *Krösatågen – Instruktion*³⁵. Enligt uppgift finns det för dessa intäkter inget väsentligt periodiseringsbehov, utan behovet finns främst på kostnadssidan där fakturor i vissa månader inte hinner inkomma i rätt tid. Intäkterna i detta flöde hanteras genom a-contofakturering utifrån budget och således med ett fastställt belopp.

En slutavräkning görs helårsvis mot samarbetslänen utefter avvikelser mot budget för att Region Jönköpings Län inte ska stå för mer kostnader än vad regionen faktiskt har. Till följd av att slutrapporteringen för år 2023 inte var färdigställd vid tidpunkten för granskningen har vi inte tagit del av denna. Vid genomgång av novemberrapporteringen går det dock att konstatera att A-contofaktureringen är i nivå med de faktiska kostnaderna.

3.7.3 Kontroller av biljettintäkter

Dagsavslut/dagsavstämningar

För de flesta betalsätten intäktsförs inbetalningarna i samband med betalningstillfället. I intervju framförs att det sker dagsavstämningar/dagsavslut av kortterminaler som används för köp av biljetter. Vid Kundcenter Juneporten görs dagkassaavstämningar i CRM-systemet. Hur dagsavsluten ska genomföras framgår inte in någon dokumenterad rutin.

Enligt uppgift går det på länets bussar inte att skriva in manuella belopp vid betalningarna, vilket innebär att det finns mindre risk att intäkten blir felaktig. På tågen ska dock tågvärden skriva manuella belopp för biljetterna när en resenär köper en biljett på tåget. I intervju framförs att det är SJ som gör avstämningen av att beloppet är korrekt och som även meddelar JLT om något avviker, t.ex. vid makuleringar.

Månadsavstämning

Av dokumentet *Biljettintäktsföring - Försäljning i Lynx* framgår att JLT ska göra en månadsvis avstämning av intäkterna för perioden. Enligt uppgift görs månadsavstämningarna av redovisningsansvarig för resultatområdet. I månadsavstämningen ska de inbetalningar som inte är JLT:s momspliktiga intäkt sorteras ut och hanteras. En del i månadsavstämningen är därför att kontrollera skulden till andra län, försäljning av kundkassan och momsfria intäkter³⁶. Inom Jönköpings län går det att köpa biljetter till resor i andra län, vilket innebär att det inte är JLT:s intäkt. När det gäller kundkassan framgår det inte i dagsavstämningen av kortterminalerna om det är en påfyllning av kundkassan utan betalningen intäktsförs direkt, så därför behöver dessa inbetalningar kontrolleras månadsvis och i sådana fall

³⁴ Uppdaterad 2023-12-19

³⁵ Uppdaterad 2022-08-30

³⁶ Exempelvis biljetter för resor till andra länder.

2024-03-20

bokföras som en skuld till kunden. I kontrollen ska momsens som bokförts löpande bokas bort från bokföringen.

I rutinen *Månadsavstämning biljettintäkter i Lynx*³⁷ beskrivs hur månadsavstämningen ska göras steg för steg. Det framgår också vilka konton som intäkterna ska bokföras på. Vid avstämningen används rapporter från Power BI. I rutinen anges även att det i månadsavstämningen ska göras en kontroll mellan det som betalats in på bankkontot löpande jämfört med Power BI-rapporten. I intervju framförs att det kan förekomma differenser om betalningar sker på andra dagar än bankdagar. Redovisningsansvarig gör då en rimlighetsbedömning.

I rutinen *Månadsavstämning - Skuld till resenärer i Lynx*³⁸ framgår också att det i den månadsvisa avstämningen ska göras en avstämning av hur stor skulden är till resenärer med ej utnyttjade biljetter. Detta då flera biljetter som kan köpas gäller under en längre tid än den månad de är köpta, t.ex. årsbiljetter och periodbiljetter. Power BI producerar en rapport som beräknar restvärdet för ej utnyttjade biljetter. Dessa intäkter ska periodiseras. I rutinen beskrivs hur kontrollen ska genomföras och hur bokföringen ska ske utifrån Power BI:s beräkningar.

3.7.3.1 *Genomgång av kontroll*

Vi har genomfört kontroller av fyra månadsavstämningar under år 2023: februari, maj, augusti och november månad. Månadsavstämningarna är utformade enligt de dokumenterade rutiner som beskrivits ovan. I genomgången av kontrollen har vi kontrollerat belopp mot underlag från Power BI och försäljning enligt banken. Vi har även kontrollerat de matematiska beräkningarna i avstämningen. Vi har inte funnit några avvikelser som inte uppmärksammats i avstämningen.

I en av de kontrollerade rapporterna från Power BI finns ett belopp på över 700 Mkr som "skuld till resenär" vilket i JLT:s månadsavstämning räknats bort manuellt. Denna post uppges ha uppkommit till följd av att Kundcenter Juneporten felaktigt har registrerat resenärens telefonnummer som belopp på värdekoden. Detta upptäcktes dock direkt och kunde justeras av kundcenter. Beloppet fanns dock med i Power BI rapporten och justerades därför manuellt i månadsavstämningen. Till följd av denna händelse så har det under året införts en spärr i systemet som innebär att det maximalt går att registrera ett femsiffrigt belopp vid betalning.

3.7.4 *Bedömning*

Vi bedömer att det i allt väsentligt finns dokumenterade rutiner för hantering av biljettintäkter inom kollektivtrafiken.

Vi konstaterar att JLT har upprättade rutiner/dokumentation som beskriver hur biljettintäkterna ska hanteras och bokföras beroende på betalsätt och säljkanal. Vi konstaterar även att det finns dokument som beskriver hur de månadsvisa avstämningarna ska genomföras, vilket vi ser som en väsentlig del för att säkerställa korrekt redovisning och hantering av intäkterna. Vi noterar dock att det saknas en

³⁷ Skapad 2023-08-18

³⁸ Skapad 2023-11-29

2024-03-20

dokumenterad rutin för dagsavsluten som sker av kortterminalerna, vilket vi bedömer är väsentligt för att på rimlig nivå säkerställa att dagsavsluten genomförs på ett korrekt sätt.

Vi bedömer vidare att det i allt väsentligt finns rutiner för att säkerställa att biljettintäkter erhålls i rätt tid.

Vi bedömer att de månadsavstämningar som görs säkerställer att biljettintäkter erhålls i rätt tid. Som framgår i kapitlet ovan har vi i vår genomgång av månadsvisa avstämningar inte funnit några avvikelser som inte uppmärksammats i JLT:s egna avstämning, och vi bedömer därför utifrån vårt stickprov att kontrollen är fungerande i sig. Vi noterar dock att det i nuvarande rutin inte finns någon spårbarhet i vem som utfört avstämningen och inte heller någon attest på att annan person än den som gjort avstämningen kontrollerat riktigheten, dvs. att avstämningen är gjord på korrekt sätt. För att bedöma kontrollen som fullt effektiv bedömer vi att fyra-ögons-principen behöver säkerställas och att det finns en spårbarhet genom dokumentation av vem som genomfört kontrollen, vad som kontrollerats och när.

Vi vill också uppmärksamma IT-komponenten i JLT:s kontroller, där verksamheten förlitar sig på att överföringar till Power BI är riktiga vid månadsavstämningen. Vid större avvikelser är dock bedömningen att om det skulle finnas en väsentlig diskrepans i överföringen kommer detta att uppmärksammas i den totala avstämningen som görs.

Vi bedömer att det i allt väsentligt finns rutiner för att säkerställa korrekt redovisning och periodisering av intäkter.

Vår bedömning grundar sig i att det finns tydliga dokumenterade rutiner för hur bokföring och periodisering av intäkter ska ske.

4 Samlad bedömning och rekommendationer

Syftet med granskningen har varit att bedöma om det finns en tillräcklig intern styrning och kontroll avseende intäkter. Granskningen har inriktats mot processer för de större intäktsflödena, dvs. skatteintäkter och generella bidrag, patientavgifter och andra intäkter inom hälso- och sjukvården samt tandvården och biljettintäkter inom kollektivtrafiken.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att det delvis finns en tillräcklig intern styrning och kontroll avseende intäkter.

Vi grundar vår bedömning på det saknas dokumenterade rutiner för hanteringen av regionens största intäktspost, dvs. skatteintäkter samt generella statsbidrag. För övriga intäktsflöden bedömer vi att det finns tydliga dokumenterade rutiner för hur hantering, bokföring och kontroller ska ske, men i vissa delar konstaterar vi en avsaknad av dessa. För att säkerställa korrekt redovisning och att avstämningar genomförs på korrekt sätt bedömer vi att samtliga processer bör finnas dokumenterade.

Inom ramen för granskningens olika stickprovskontroller har vi inte funnit några avvikelser som inte redan uppmärksammats i verksamhetens egen kontroll. Vi bedömer därför att de avstämningar som görs för varje intäktsflöde i sig är fungerande. Vi noterar att det i de nuvarande rutinerna för kontroller av skatteintäkter samt biljettintäkter inom trafiken saknas spårbarhet i vem som utfört avstämningen. Det finns inte heller någon attest eller motsvarande av att annan person än den som gjort avstämningen kontrollerat riktigheten, dvs. att avstämningen är gjord på korrekt sätt.

Utifrån resultatet av vår granskning rekommenderar vi regionstyrelsen och i tillämpliga delar nämnden för folkhälsa och sjukvård samt nämnden för trafik, infrastruktur och miljö att:

- Tillse att dokumenterade rutiner för samtliga moment och kontroller inom intäktshanteringen för berörda intäktsflöden tas fram, samt att befintliga dokumenterade rutiner hålls aktuella.
- Tillse att avstämningar och kontroller av skatteintäkter dokumenteras.
- Säkerställa att uppföljning görs av att besök från utomlänspatienter DRG-kodas i syfte att säkerställa intäkter från andra regioner inkommer.
- Säkerställa att det i kontroller av skatteintäkter och biljettintäkter finns en spårbarhet i vem som utfört kontrollen samt att en annan person säkerställer att kontrollen är gjord enligt rutin.
- Analysera risker avseende rättvisande och tillförlitlig redovisning och information om verksamheten, där hantering av intäkter är en del, som underlag för den interna kontrollen.

Region Jönköpings län
Granskning av intäktsprocessen

2024-03-20

Datum som ovan

KPMG AB

Marcus Hedberg

Specialist

Olivia Gonzalez

Verksamhetsrevisor

Veronica Hedlund Lundgren

Certifierad kommunal yrkesrevisor

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument. Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.

5 Bilaga 1 – Flödesschema: Fakturor inom hälso- och sjukvården

Skapa faktura

den 27 november 2023 15:38

